

A Magyar Levéltárosok Egyesülete és szakmai szekcióinak továbbképzéseinek megtartása

Szakmai beszámoló
(Pályázati azonosító: 208104/00151)

A Magyar Levéltárosok Egyesülete (MLE) a Nemzeti Kulturális Alap Könyvtárak és Levéltárak Kollégiumától elnyert támogatás segítségével öt szakmai továbbképzést valósított meg.

Levéltári kalandozások – foglalkozások a történelem nyomában

MLE Levéltár-pedagógiai Szekció továbbképzése

A megvalósítás ideje és helyszíne: 2025. február 28., Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára

A résztvevők száma: 80 fő

A képzés rövid leírása: A képzésen 9 levéltár mutatta be levéltár-pedagógiai foglalkozásait (összesen 19 foglalkozást egyenként három-három alkalommal), amelyeken az érdeklődők részt vehettek, és a foglalkozások után megbeszélhették szakmai tapasztalataikat. A rendezvényen egy 8. osztályos diákokból álló csoport is részt vett, akik a foglalkozások bemutatását követő kerekasztal-beszélgetés résztvevőiként elvárásaikat, tapasztalataikat megosztották a levéltárak levéltár-pedagógusaival.

A résztvevő levéltárak listája és a bemutatott foglalkozásaik:

- Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára
 - *Vörös csillag és kereszt - A kommunista hatalom egyházpolitikája Magyarországon (1948-1989)*
- Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú-Bihar Vármegyei Levéltára
 - *„Készítsünk címeres levelet!”*
 - *Mesterségek utcája*
 - *„A szabadság őrvárosa” – Debrecen, 1849*
- Magyar Nemzeti Levéltár Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei Levéltára
 - *Íráshordozók története, avagy papíron innen és túl*
 - *A merített papír nyomában*
 - *Pecsétek és pecsétnyomók*
- Magyar Nemzeti Levéltár Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Levéltára
 - *Szabolcs, Szatmár és Bereg vármegyék és levéltáraik*
 - *Mire is jó a pecsét? – Pecséttörténeti ismeretek*
- Magyar Nemzeti Levéltár Vas Vármegyei Levéltára
 - *Vas vármegye történeti földrajza*
 - *Comitatus Caroli*
 - *Reformáció Vas vármegyében*
 - *Tervezd meg a saját címered!*
 - *Ki kicsoda a családomban?*
- Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Vármegyei Levéltára
 - *Az elveszett pecsét nyomában – nyomozós játék a levéltárban*
- Budapest Főváros Levéltára
 - *A budapesti hidak története*

- Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és Levéltár
 - *Sokadrendű forrásból történetkutatás: Rendszerváltás a plakátok tükrében*
- Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára
 - *„Papírműhely”: A restaurálás és konzerválás titkai*
 - *A szabadság ára – szabadulószoja a kiállításban*

Social media menedzser képzés

MLE központi továbbképzés

A megvalósítás ideje és helyszíne: 2025. május 5–26., Budapest Főváros Levéltára

A résztvevők száma: 13 fő (a létszámot a csoportmunka hatékonysága miatt korlátoztuk 15 főben)

A képzés rövid leírása: A képzést Szokolai Róbert social media szakértő tartotta. A Facebook, Instagram, TikTok és BeReal platformokat középpontba állító tanfolyam során a résztvevők nemcsak technikai tudásban gazdagodtak, hanem új szemléletet is nyertek arról, hogyan válhat a kulturális örökség kommunikációja aktuálissá és vonzóvá a mai közönség számára. A képzésen a levéltári szektor szereplői korszerű és gyakorlatias ismereteket szereztek a digitális térben való jelenlétről. A tanfolyam végén saját készítésű TikTok-videókkal vizsgáztak a résztvevők.

A tanfolyam fő témái közé tartozott:

- az algoritmusok működésének megértése,
- a különböző generációk platformhasználati szokásainak elemzése,
- a vizuális és narratív tartalomkészítés alapjai,
- valamint annak bemutatása, hogyan lehet egy levéltár közösségépítő erő a digitális térben is.

Állományvédelmi továbbképzés

Állományvédelmi Szekció továbbképzése

A megvalósítás ideje: 2025. május 7., Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és Levéltár

A résztvevők száma: 30 fő

A képzés rövid leírása: A továbbképzésen három témát jártak körül az állományvédelmi szakemberek.

Dr. Orosz Katalin (Budapest Főváros Levéltára – *Nagy méretű sík papírtárgyak restaurálási, tárolási problémái és lehetőségei*), három esettanulmány segítségével mutatta be a nagyméretű sík papírtárgyak restaurálásának nehézségeit és tanulságait.

Győrffy Szabolcs (Budapest Főváros Levéltára – *Szkenneljünk vagy fotózunk?*) című előadásában a levéltárak gyűjteményében található eredetiek hosszú távú megőrzését mutatta be, amelyben az állományvédelmi tevékenységek és az állományvédelmi szakemberek szerepe megkerülhetetlen.

P. Holl Adrien (RETÖRKI – *IPM (Integrated Pest Management) és a klímaváltozás hatása a gyűjteményekben*) bemutatta a változó klíma hatásait a gyűjteményekre. Beszélt az inváziós kártevőfajokról (pl. szellemhalacska – *Ctenolepisma calvum*), illetve ezeke elterjedésének megakadályozásáról, a megelőzős fontosságáról, valamint a káresemények bekövetkezése esetén folytatandó eljárásokról.

Digitális szövegkiadások készítése és publikálása

MLE Forráskiadási Szekció és MLE Informatikai Szekció közös továbbképzése

A megvalósítás ideje és helyszíne: 2025. október 7., Budapest Főváros Levéltára

A résztvevők száma: 14 fő (a létszámot a BFL oktatótermének kapacitása határozta meg)

A képzés rövid leírása: A továbbképzésen négy előadás hangzott el ELTE HTK Irodalomtudományi Kutatóközpont és a Digitális Örökség Nemzeti Laboratórium munkatársai részéről.

Fellegi Zsófia *Digitális tudományos szövegkiadások készítése és publikálása* című előadása A bemutató röviden kitért az elérhető kész eszközök előnyeire és hátrányaira, majd ismertette a DigiPhil kutatási infrastruktúrában alkalmazott eszközöket és workflow-t. Végezetül a résztvevők önállóan is létrehoztak XML fájlokat, illetve kipróbálhatták a DigiPhil által fejlesztett virtuális kutatókörnyezetek egyikét.

Dobás Kata *Irodalomtudományi adatbázis-fejlesztés szemantikus web alapon* előadásából az ITIdata szemantikus adatbázis (https://itidata.abtk.hu/wiki/Main_Page) működését ismerhették meg a jelenlévők. Az ITIdata felépítése és a futó irodalomtudományos projektek mellett szó esett az adatbázis lekérdezhetőségéről, a saját fejlesztésű keresőkről, beépített vizualizációkról, valamint a szemantikus adatbázisok előnyeiről. Végül pár gyakorlati példa megismerését követően önállóan is létrehoztak rekordokat az adatbázisban a workshop résztvevői.

Kovács-Bobák Barbara *Kézírásfelismerés magyar és latin nyelvű szövegeken saját fejlesztésű eszközökkel* előadása során a jelenlévők megismerkedhettek a széles körben elterjedt és igen hatékony Transkribus nevű szolgáltatással. A Transkribus felhasználóbarát kezelőfelülettel, beépített OCR és HTR modullal, valamint számos nyelvi modellel segíti a különböző dokumentumok digitalizálását, használata előfizetéshez kötött. Bemutatásra került a Digitális Örökség Nemzeti Laboratórium keretein belül fejlesztett, valamint magyar és latin nyelvre optimalizált TrOCR eszköz is. A fejlesztés célja, hogy ingyenesen használható, nyílt hozzáférésű eszközökre épülő alternatívát biztosítson, a Transkribus szolgáltatásával összehasonlítható eredménnyel. A workshop résztvevői az előadás során maguk is kipróbálták a saját fejlesztésű TrOCR eszközt néhány levéltári kéziraton.

Palkó Gábor *Mesterséges intelligencia és digitális filológia* című előadásában ismertette az ELTE Mesterséges Intelligencia Tanszék és a Digitális Bölcsészeti Tanszék közös generatív MI fejlesztéseit, és röviden bemutatta a nagy nyelvmodellek korpuszpépítési feladatainak filológiai aspektusát.

Továbbképzés az AtoM levéltári nyilvántartó szoftver használatához

MLE Oktatás- és Tudománytörténeti Szekció továbbképzése

A megvalósítás ideje és helyszíne: 2025. október 30., Piarista Gimnázium, Budapest

A résztvevők száma: 9 fő (A képzés célcsoportját azok a levéltárosok alkották, akik korábban nem vettek még részt ilyen jellegű továbbképzésen)

A képzés rövid leírása: A világszerte használt AtoM (Access to Memory) levéltári szoftver magyar változata jelenleg a felsőoktatási, városi és egyházi levéltárak segédleteinek legfontosabb közzétételi módja. Használata azonban olyan készségeket is megkövetel, amelyek a levéltárosok, történészek alapképzésében kevés hangsúlyt kaptak. A képzésen azt céloztuk meg, hogy a résztvevők ismerjék meg alapszinten a szoftver használatát, valamint képesek legyenek a levéltári segédletek feltöltésére AtoM adatbázisokba.

A képzés első részében Acél Róbert (Pécsi Egyetemi Levéltár) mutatta be az AtoM internetes felületének használatát. Eközben résztvevők maguk is kipróbálhatták a levéltári leírások beírását, törlését, áthelyezését, és a kapcsolatok kialakítását az iratképzőkkel. A délután során Koltai András a levéltári segédletek digitális formáit és azok használatát tanította meg, szintén gyakorlati módon. Az EAD digitális szabványba történt bevezetés után a résztvevők Excel-táblázatból állították elő levéltári (próba) segédletek EAD formátumú változatát, és azt feltölthették az Arca rendszerbe (az egyházi levéltárak közös segédletébe). Majd arról is volt szó, hogyan állíthatók elő a szövegformátumokból (pl. docx fájlokból) egyenesen EAD formátumú segédletek.

A Magyar Levéltárosok Egyesülete által koordinált és az egyesület szakmai szekciói által megszervezett öt továbbképzés időszerű témákat mutattak be gyakorlati oldalról az érdeklődők számára. A képzéseken összesen 146 fő vett részt, amely létszám a hazai levéltárakban dolgozó munkatársak több mint 10%-a (de ha csak a szakmai munkatársakat nézzük, akkor meghaladja levéltárosok 15%-át is). Tekintetbe véve emellett, hogy a résztvevő kollégák mintegy 40 intézményből érkeztek, kijelenthető, hogy a továbbképzés-sorozat széles országos lefedettséggel, nagy sikerrel zajlott le.

Ezúton is köszönjük a Nemzeti Kulturális Alap támogatását, amellyel lehetővé tették a továbbképzések megtartását!

Budapest, 2025. december 12.

Dr. Kenyeres István
elnök

Magyar Levéltárosok Egyesülete